

Analiza bibliometryczna badań nad bankowością spółdzielczą

Patryk Król

Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu

e-mail: patkro12@gmail.com

ORCID: [0000-0003-4079-8849](https://orcid.org/0000-0003-4079-8849)

© 2025 Patryk Król

Praca opublikowana na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowe (CC BY-SA 4.0). Skrócona treść licencji dostępna jest online na <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.pl>

Cytuj jako: Król, P. (2025). Analiza bibliometryczna badań nad bankowością spółdzielczą. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, 69(1), 71-83.

DOI: [10.15611/pn.2025.1.06](https://doi.org/10.15611/pn.2025.1.06)

JEL: G21, L31, O16

Streszczenie

Cel: Celem artykułu było przeprowadzenie analizy bibliometrycznej publikacji dotyczących badań z zakresu bankowości spółdzielczej, mającej na celu zidentyfikowanie głównych obszarów tematycznych, kluczowych autorów, najważniejszych instytucji naukowych oraz kierunków rozwoju w tej dziedzinie. Artykuł analizuje rozwój badań nad bankowością spółdzielczą.

Metodyka: W pracy wykorzystano dane z bazy Web of Science (WoS) w celu ich późniejszej analizy przy wykorzystaniu narzędzia bibliometrix, umożliwiającego systematyczną analizę struktury i dynamiki badań w zakresie bankowości spółdzielczej. W analizie uwzględniono publikacje z zakresu ekonomii, zarządzania oraz finansów, co pozwoliło na identyfikację najistotniejszych publikacji i autorów.

Wyniki: Analiza wykazała, że zainteresowanie badawcze bankowością spółdzielczą rośnie od lat 90. XX wieku. Kluczowe tematy badawcze to efektywność, ryzyko, zrównoważony rozwój oraz dostępność usług finansowych dla grup wykluczonych. Głównymi instytucjami badawczymi w tej dziedzinie są m.in. Uniwersytet w Salerno i Uniwersytet w Walencji.

Implikacje i rekomendacje: Wyniki analizy wskazują na potrzebę dalszych badań nad publikacjami dotyczącymi bankowości spółdzielczej, szczególnie w zakresie wspierania przez nią zrównoważonego rozwoju i w kontekście inkluzji finansowej. Wnioski mogą stanowić podstawę do formułowania strategii zarówno dla badaczy, jak i praktyków, którzy dążą do wzmocnienia pozycji banków spółdzielczych w zmieniającym się środowisku finansowym.

Oryginalność/wartość: W artykule ukazano wyniki analizy bibliometrycznej publikacji z zakresu bankowości spółdzielczej, identyfikując kluczowe trendy i główne instytucje badawcze.

Słowa kluczowe: bankowość spółdzielcza, bibliometria, analiza publikacji, rozwój badań, inkluzja finansowa

1. Wprowadzenie

Bankowość spółdzielcza, będąca istotnym elementem systemu finansowego wielu krajów, odgrywa kluczową rolę zarówno w rozwoju społeczności lokalnych, jak i na poziomie gospodarek narodowych. W przeciwieństwie do banków komercyjnych, które funkcjonują głównie w modelu nastawionym na zysk i maksymalizację korzyści dla udziałowców, banki spółdzielcze przyjęły model oparty na członkostwie i dążeniu do zaspokajania lokalnych potrzeb ekonomicznych i społecznych. Ta odmienna filozofia działania wyróżnia banki spółdzielcze na tle tradycyjnych instytucji finansowych, przyczyniając się jednocześnie do nadania im szczególnej roli w gospodarce, gdzie wzmacniają one stabilność finansową systemu finansowego, wspierają lokalną przedsiębiorczość, a także propagują inkluzję finansową. Należy podkreślić, że banki spółdzielcze w większości nie są już bankami lokalnymi *sensu stricto*, gdyż mogą świadczyć swoje usługi za pośrednictwem kanałów zdalnych. Jak wskazuje Siudek (2010a), w wyniku zmian regulacyjnych i procesów konsolidacyjnych banki spółdzielcze stopniowo poszerzały swój zasięg działania, a część z nich uzyskała możliwość operowania na terenie całego kraju. Jednocześnie, mimo pewnych postępów w informatyzacji, w porównaniu z bankami komercyjnymi wdrażanie w ich przypadku nowoczesnych rozwiązań technologicznych (np. bankowości elektronicznej) następowało wolniej, co wpływało na ich zdolność do konkutowania na szerszym rynku. W znaczeniu potocznym, a także w wielu publikacjach nadal określane są jako banki lokalne – ze względu na cechy takie, jak misja banku, więzi między klientami a bankiem, troska o społeczność lokalną, ograniczony obszar działania, a także zakres produktów dostosowany do potrzeb społeczności lokalnych (Nowacka i Szewczyk-Jarocka, 2015). Korenik i Ignor (2024) rozpatrują bankowość spółdzielczą jako część regionalnego sektora instytucji kredytowych.

W latach 2000-2008 można zauważyć znaczący wzrost zainteresowania badaczy tematyką bankowości spółdzielczej, co należy tłumaczyć zwiększonym uznaniem dla jej wkładu we wspieranie zrównoważonego rozwoju, szczególnie na obszarach wiejskich i w mniejszych miejscowościach. Jak zauważa Siudek (2010b), banki spółdzielcze mają warunki do wspierania i realizowania koncepcji zrównoważonego rozwoju ze względu na dużą liczbę placówek bankowych na obszarach wiejskich. Z kolei Golec (2014) wywodzi, iż spółdzielnie kredytowe (głównie SKOK, ale również banki spółdzielcze), powinny realizować zasadę „troski o społeczność lokalną”. W dobie rosnących nierówności ekonomicznych i dynamicznie zmieniających się rynków finansowych, banki spółdzielcze zyskują na znaczeniu jako organizacje, które nie tylko wspierają lokalne przedsiębiorstwa i gospodarstwa domowe, ale również dbają o stabilność finansową. Jak zauważa Mikołajczak (2009), fundusze własne sektorów banków spółdzielczych charakteryzowały się wyższą stabilnością niż fundusze własne banków komercyjnych. W związku z tym liczni badacze stawiają pytania dotyczące: roli, jaką banki spółdzielcze odgrywają w ekosystemie finansowym, wpływu ich działalności na regionalny rozwój gospodarczy oraz ich zdolności do funkcjonowania w zglobalizowanym świecie finansów. Wyniki podejmowanych przez nich badań nie tylko umożliwiają wgląd w specyfikę funkcjonowania banków spółdzielczych, ale również stanowią podstawę do dalszego rozwoju tej dziedziny wiedzy. Badacze zadają pytania zarówno o przystosowanie modelu banków spółdzielczych do współczesnych realiów finansowych (Kotliński, 2010), jak i konkurencyjne otoczenie banków spółdzielczych (Węclawski, 2010). Pytania te pozostają aktualne do dziś, choć popularność zyskuje również tematyka związana ze zrównoważonym rozwojem i kwestiami ESG w bankowości spółdzielczej, szczególnie w dobie obowiązku raportowania niefinansowego (Zabawa i Łosiewicz-Dniestrzańska, 2023).

Choć pojawiły się analizy bibliometryczne koncentrujące się na takich aspektach, jak bankowość elektroniczna (Mintah i in., 2024) czy wprowadzenie standardów ESG w bankowości spółdzielczej (Korzeb i in., 2024), kompleksowa analiza bibliometryczna dotycząca bankowości spółdzielczej jako całości nie została jeszcze przeprowadzona. Jest to o tyle istotne, że bibliometria pozwala nie tylko na określenie głównych kierunków badań, ale także na zidentyfikowanie kluczowych autorów, instytucji naukowych, czasopism oraz instytucji finansowych, które odgrywają znaczącą rolę w kształtowaniu dyskursu naukowego na temat bankowości spółdzielczej.

Celem niniejszego artykułu jest wskazanie luk badawczych poprzez przeprowadzenie kompleksowej analizy bibliometrycznej literatury na temat bankowości spółdzielczej na podstawie zasobów z bazy Web of Science (WoS). Wykorzystano narzędzie bibliometrix (Aria i Cuccurullo, 2017), które umożliwia systematyczne badanie struktury i dynamiki wiedzy w tej dziedzinie. Analiza ta ma na celu nie tylko przedstawienie aktualnego stanu wiedzy, ale także dostarczenie inspiracji i wytyczenie kierunków dla przyszłych badań.

Banki spółdzielcze, funkcjonujące na zasadach samopomocy i współodpowiedzialności, mają unikalny model organizacyjny, który sprzyja budowaniu długotrwałych relacji z klientami i członkami spółdzielni, dla których dywidenda jest istotnym czynnikiem decydującym o pozostaniu w spółdzielni bądź wycofaniu udziałów (Tuteja, 2017). Jak zauważa Kata (2008), *relationship banking* jest dla banków spółdzielczych naturalny, gdyż są one bankami lokalnymi ze względu na ich rozmiar i charakter działalności. Dlatego zrozumienie ich roli w gospodarce wymaga podejścia, które uwzględnia ich specyficzną strukturę oraz lokalne uwarunkowania. W odróżnieniu od banków komercyjnych, które podejmują decyzje głównie na podstawie analizy opłacalności, banki spółdzielcze kładą nacisk na długoterminowy rozwój i zaspokojenie potrzeb swoich członków, co czyni je szczególnie istotnymi dla lokalnych gospodarek. W niniejszej analizie bibliometrycznej przyjrano się, w jaki sposób ten odmienny model działalności banków spółdzielczych jest przedstawiany i badany w literaturze naukowej.

Bibliometria jako narzędzie badawcze umożliwia identyfikację kluczowych trendów badawczych oraz mapowanie współpracy między autorami. Zastosowanie metody bibliometrycznej w niniejszym artykule umożliwia zbadanie literatury naukowej w sposób kompleksowy i obiektywny, co jest szczególnie istotne w kontekście dynamicznie rozwijającej się dyscypliny, jaką jest bankowość spółdzielcza. Badania autora nie tylko identyfikują najbardziej wpływowe publikacje, ale również analizują wzorce współpracy naukowej i związki między autorami, co pozwala na lepsze zrozumienie sieci powiązań w tej dziedzinie.

Autor analizuje współpracę między autorami i instytucjami, co umożliwia identyfikację głównych ośrodków naukowych badających tematykę bankowości spółdzielczej. Niniejsze badanie ukazuje, które instytucje i kraje w największym stopniu przyczyniają się do rozwijania tej dziedziny, co ma istotne znaczenie dla przyszłego rozwoju badań oraz wytyczenia potencjalnych kierunków współpracy międzynarodowej. Dodatkowo przeprowadzona analiza pozwala na zidentyfikowanie kluczowych trendów badawczych oraz najczęściej badanych aspektów rozwoju bankowości spółdzielczej.

Bankowość spółdzielcza jest także ważna z punktu widzenia współczesnych wyzwań społeczno-ekonomicznych, takich jak starzenie się społeczeństwa, rosnąca polaryzacja dochodów oraz potrzeba zrównoważonego rozwoju. Niniejsze opracowanie wskazuje na rosnącą rolę banków spółdzielczych w dostosowywaniu oferty finansowej do potrzeb wykluczonych grup społecznych, co jest szczególnie istotne w kontekście dążenia do inkluzji finansowej i walki z wykluczeniem ekonomicznym. Przeprowadzona analiza bibliometryczna umożliwia zatem nie tylko zrozumienie obecnego stanu wiedzy, ale również przewidywanie przyszłych kierunków badań, oraz wskazanie luk badawczych.

W sekcji metodologicznej przedstawione zostaną założenia i metody badawcze, które posłużyły do zebrania i analizy danych bibliometrycznych. Następnie opisano wyniki analizy, prezentując główne obszary badawcze, kluczowych autorów i publikacje oraz dominujące kierunki rozwoju w zakresie bankowości spółdzielczej (brak głównych instytucji). Kolejna część artykułu skupia się na analizie klastrów tematycznych, które stanowią fundament przyszłych badań w tej dziedzinie. Na końcu przedstawiono wnioski, w których autor podkreśla wagę dalszych badań nad bankowością spółdzielczą oraz wskazuje na potencjalne kierunki, które mogą stać się obszarem zainteresowania badaczy i praktyków w najbliższej przyszłości.

2. Metodologia

Dane użyte w niniejszym opracowaniu pochodzą z bazy Web of Science (WoS) firmy Clarivate Analytics, uznawanej za jedną z najbardziej renomowanych i zaufanych baz danych naukowych na świecie. WoS jest szczególnie ceniona w środowisku akademickim ze względu na rzetelność, szeroki zakres obej-

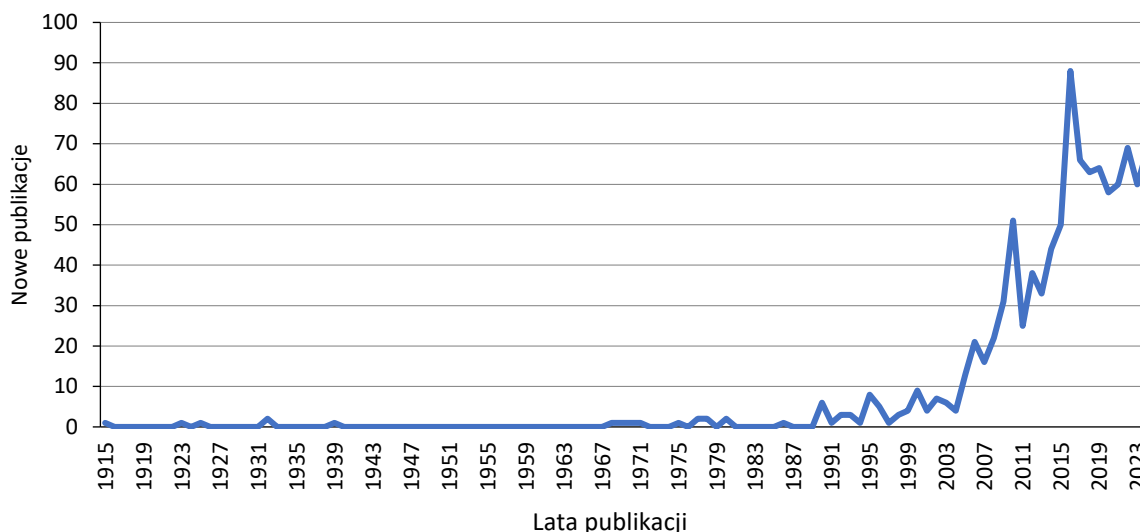
mowanych tematów oraz wysoką jakością publikacji, które uwzględnia. Baza ta stanowi fundament licznych badań z różnych dziedzin nauki, ponieważ dostarcza kompleksowych informacji zarówno na temat artykułów, jak i cytowań, co umożliwia dokładną ocenę wpływu publikacji oraz analizę współpracy między autorami i instytucjami. Dzięki rozbudowanym funkcjom wyszukiwania i filtracji Web of Science umożliwia badaczom zawężenie obszaru poszukiwań do ściśle określonych kryteriów, co sprzyja precyzyjnemu wyselekcjonowaniu literatury odpowiedniej dla danego tematu badawczego.

W pierwszej fazie badania przeprowadzono wyszukiwanie w bazie Web of Science przy użyciu frazy „cooperative banking”. Fraza ta została starannie dobrana, aby objąć szerokie spektrum artykułów dotyczących bankowości spółdzielczej, co miało na celu uzyskanie możliwie najbardziej reprezentatywnego zbioru danych. Na podstawie tego wyszukiwania zidentyfikowano łącznie 1398 rekordów.

W kolejnej fazie badania dokonano zawężenia uzyskanej liczby artykułów, aby skupić się na publikacjach najbardziej istotnych z perspektywy ekonomicznej. Proces ten polegał na wyselekcjonowaniu artykułów przypisanych do takich kategorii tematycznych bezpośrednio powiązanych z naukami ekonomicznymi. Dzięki temu ograniczeniu uzyskano bardziej precyzyjny zbiór danych składający się z 1023 rekordów.

3. Wyniki

Jak można zauważyć na rys. 1, dane związane z liczbą publikacji dotyczących bankowości spółdzielczej ukazują wyraźne zmiany w intensywności badań w różnych okresach. W początkowym etapie, obejmującym lata 1915-1989, liczba publikacji była znikoma, z większością lat o zerowej produkcji. Tylko w niektórych latach, takich jak 1915, 1923, 1932 i 1939, pojawiały się pojedyncze artykuły, co wskazuje na sporadyczne zainteresowanie badawcze oraz brak stałej produkcji naukowej.

Rys. 1. Liczba publikacji dotyczących bankowości spółdzielczej z bazy WoS w latach 1915-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WoS.

Przełom nastąpił w latach 90. W 1990 roku zauważono znaczący wzrost liczby publikacji, osiągając 6 artykułów. To wydarzenie sugeruje początek większego zainteresowania tematyką. Kolejne lata przyniosły sporadyczne wzrosty i spadki, jednak ogólny trend wskazuje na stopniowy wzrost liczby publikacji naukowych.

W latach 2000-2008 możemy zaobserwować bardziej regularny wzrost liczby publikacji. Począwszy od roku 2005, liczba artykułów rocznie wahała się między 10 a 22, co świadczy o niewielkim, acz rosnącym

zainteresowaniu badawczym. Kolejnym istotnym etapem był intensywny wzrost w latach 2009-2016. W 2009 roku liczba publikacji wzrosła do 31, a w 2010 roku osiągnęła 51. Szczyt tego wzrostu przypada na rok 2016 – z 88 artykułami, co ilustruje rosnące zainteresowanie naukowców oraz dynamiczny rozwój badań w obserwowanym obszarze.

Po osiągnięciu szczytu w 2016 roku liczba publikacji ustabilizowała się na wysokim poziomie w latach 2017-2024, z rocznymi wynikami oscylującymi od 58 do 69 artykułów. W 2024 roku (do listopada) odnotowano 68 publikacji, co potwierdza utrzymanie wysokiego poziomu zainteresowania badawczego. Podsumowując, należy stwierdzić, że wykres ilustruje długotrwały rozwój badań, prezentując najpierw niewielkie zainteresowanie (w początkowych latach obserwacji) aż po większą liczbę nowych publikacji naukowych w ostatnich dwóch dekadach po 2000 roku.

Tabela 1 przedstawia zestawienie najważniejszych czasopism, istotnych dla naukowców i praktyków w tej dziedzinie, w których ukazano problematykę bankowości spółdzielczej. W zestawieniu uwzględniono nazwę czasopisma, jego ocenę w Academic Journal Guide (AJG) z 2024 roku, wydawcę oraz łączną liczbę artykułów opublikowanych w danym czasopiśmie.

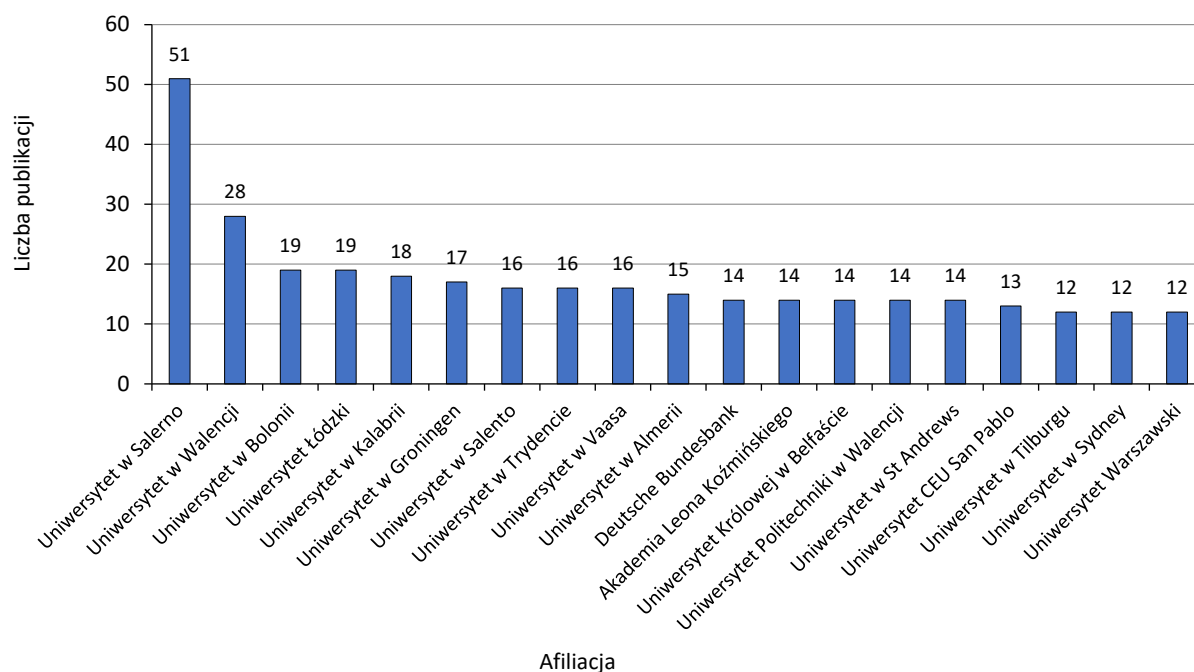
Wysokie oceny AJG, które otrzymały czasopisma, takie jak *Journal of Banking & Finance* (ocena 3) oraz *European Economic Review* i *European Journal of Operational Research* (obie z oceną 3), wskazują na ich duże znaczenie w środowisku akademickim i na ich wpływ w rozpowszechnianiu problematyki w dziedzinie bankowości spółdzielczej.

Annals of Public and Cooperative Economics – z oceną 2 – również odgrywa istotną rolę, publikując 62 artykuły, co czyni je najczęściej cytowanym czasopismem w tej tabeli. Kolejne wydawnictwa, takie jak *Revesco-Revista de Estudios Cooperativos* i publikacje dotyczące instytucji kredytowych w Europie, pokazują rosnące zainteresowanie tematyką bankowości spółdzielczej. Tabela 1 ukazuje różnorodność wydawców, w tym takich, jak Wiley, Elsevier i Springer, co sugeruje, że badania te są publikowane w uznawanych na rynku czasopismach akademickich.

Tabela 1. Najważniejsze czasopisma w zakresie badań nad bankowością spółdzielczą

Nazwa czasopisma/monografii/konferencji	AJG 2024	Wydawca	Łączna liczba artykułów
<i>Annals of Public and Cooperative Economics</i>	2	Wiley	62
<i>Journal of Banking & Finance</i>	3	Elsevier	33
<i>Revesco-Revista de Estudios Cooperativos</i>	–	Universidad Complutense de Madrid	26
<i>Credit Cooperative Institutions in European Countries</i>	–	Springer	18
<i>Cooperative Banking in Europe: Case Studies</i>	–	Springer	15
<i>CIRIEC-España Revista de Economía Pública Social y Cooperativa</i>	–	Campus Els Tarongers Facultat de Economia	11
<i>Applied Economics</i>	2	Routledge Journals, Taylor & Francis Ltd	10
<i>Fifth Wuhan International Conference on E-Business, Vols 1-3: Integration and Innovation Through Measurement and Management</i>	–	Alfred University Press	10
<i>Journal of Business Ethics</i>	3	Springer	10
<i>Economics of Financial Cooperatives: Income Distribution, Political Economy and Regulation</i>	–	Routledge	9
<i>European Economic Review</i>	3	Elsevier	8
<i>European Journal of Operational Research</i>	3	Elsevier	8
<i>Financial and Credit Activity-Problems of Theory and Practice</i>	-	LLC „FINTECHALIANS”	8
<i>Journal of Co-operative Organization and Management</i>	2	Elsevier	8
<i>Journal of Financial Stability</i>	3	Elsevier	8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z bazy WoS i Academic Journal Guide 2024 (AJG, 2024).

Rys. 2. Najpopularniejsze afiliacje autorów publikacji o bankowości spółdzielczej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z bazy WoS.

Rysunek 2 przedstawia afiliacje (w instytucjach akademickich) autorów oraz liczbę ich publikacji naukowych, co pozwala porównywać aktywność badawczą wymienionych uczelni.

Najwięcej artykułów opublikował Uniwersytet w Salerno, który zajął pierwsze miejsce z 51 publikacjami. Na drugim miejscu znalazł się Uniwersytet w Walencji z 28 artykułami, co wskazuje na znaczną różnicę w liczbie publikacji pomiędzy najlepszym ośrodkiem i pozostałymi instytucjami.

W dalszej kolejności uplasowało się kilka uczelni – Uniwersytet w Bolonii, Uniwersytet Łódzki oraz Uniwersytet w Kalabrii – z wynikiem po 19 i 18 artykułów, co pokazuje ich aktywność w badaniach. Badacze z uniwersytetów w Groningen, Salento, Trydencie i Vaasa opublikowali po 16 artykułów, co również świadczy o ich znaczącej działalności badawczej.

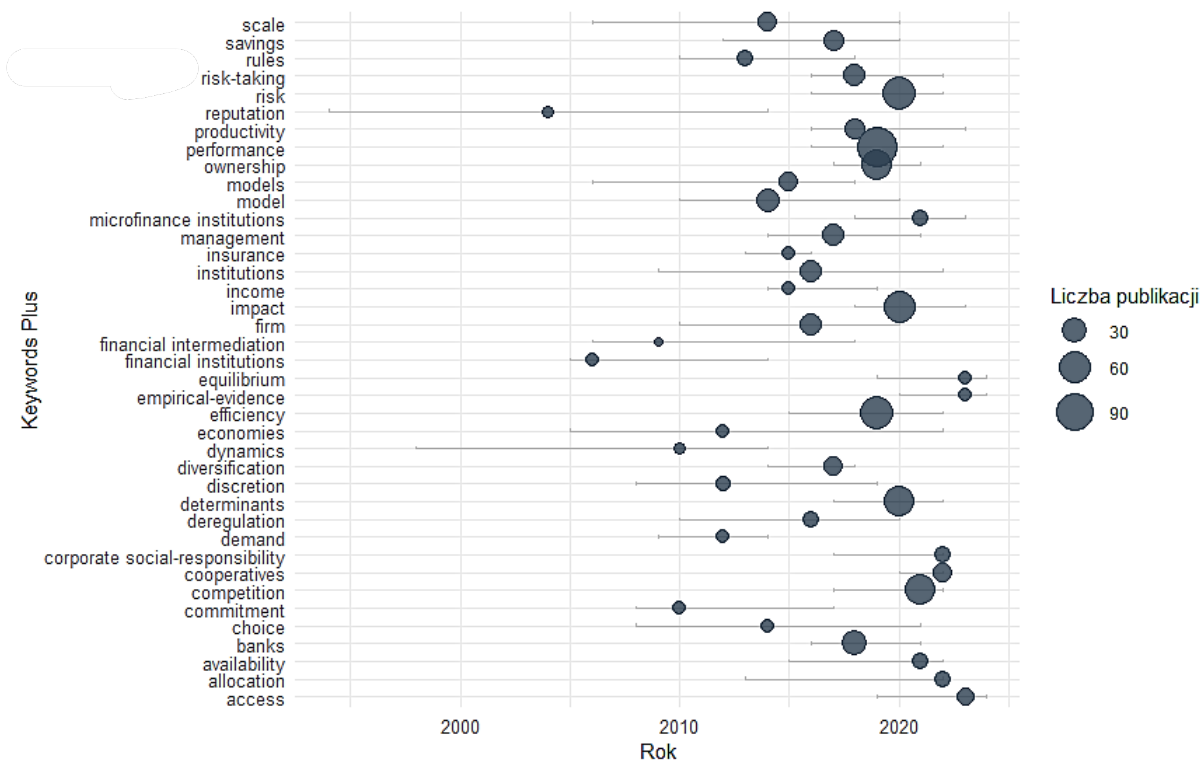
Z kolei analitycy Deutsche Bundesbank opublikowali 14 artykułów. Wiele uniwersytetów, takich jak Akademia Koźmińskiego, Uniwersytet Królowej w Belfaście, Uniwersytet w Walencji oraz Uniwersytet w St. Andrews, osiągnęło również liczbę 14 publikacji.

Na końcu rys 2 znajdują się Uniwersytet CEU San Pablo, Uniwersytet w Tilburgu, Uniwersytet w Sydney oraz Uniwersytet Warszawski, których pracownicy opublikowali 12 lub 13 artykułów.

Rysunek 3 przedstawia kierunki badań z zakresu bankowości spółdzielczej w literaturze dotyczącej tej tematyki na podstawie analizy danych bibliometrycznych. W zestawieniu tym, bazując na analizie danych bibliometrycznych dotyczących bankowości spółdzielczej, opierając się na KeyWords Plus, ich częstotliwości występowania oraz lata, w których tematy te były najczęściej badane. KeyWords Plus to terminy generowane algorytmicznie na podstawie tytułów artykułów cytowanych w danym tekście, co pozwala na szerokie przeszukiwanie literatury międzydyscyplinarnej. Ponieważ KeyWords Plus są dostępne w bazach Web of Science od 1991 roku, analiza obejmuje artykuły opublikowane od tego roku, umożliwiając identyfikację najczęściej badanych tematów oraz ich zmian w czasie.

Pierwszym istotnym terminem jest „reputacja”, który był analizowany od wczesnych lat 90. XX wieku, z zauważalnym wzrostem zainteresowania w latach 2000-2014. Kolejnym ważnym zagadnieniem jest „pośrednictwo finansowe”, które zyskało na znaczeniu w badaniach od 2006 roku, a jego popularność wzrastała aż do 2018 roku. Temat „zaangażowania” stał się popularny od 2008 roku, a jego obecność

w literaturze trwała do 2017 roku. Z kolei zagadnienia związane ze słowem kluczowym „dynamika” zaczęły być badane od końca lat 90. i były obecne w literaturze do 2014 roku. Warto również zauważyć, że „ryzyko” stało się kluczowym tematem w badaniach bankowości spółdzielczej, z wyraźnym wzrostem zainteresowania od 2016 roku. Tematyka „efektywności” zyskiwała na znaczeniu od 2015 roku, osiągając największe zainteresowanie w latach 2019-2022. Największą liczbą badań objęta została „produktywność”, co wskazuje na rosnące zainteresowanie tym aspektem funkcjonowania banków spółdzielczych. Interesującym zjawiskiem jest również „analiza determinantów”, która pojawiła się w latach 2017-2022 i sugeruje badania czynników wpływających na funkcjonowanie tych instytucji.

Rys. 3. Kierunki w badaniach nad bankowością spółdzielczą na przestrzeni lat

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z bazy WoS, sporządzone z użyciem bazy bibliometrix.

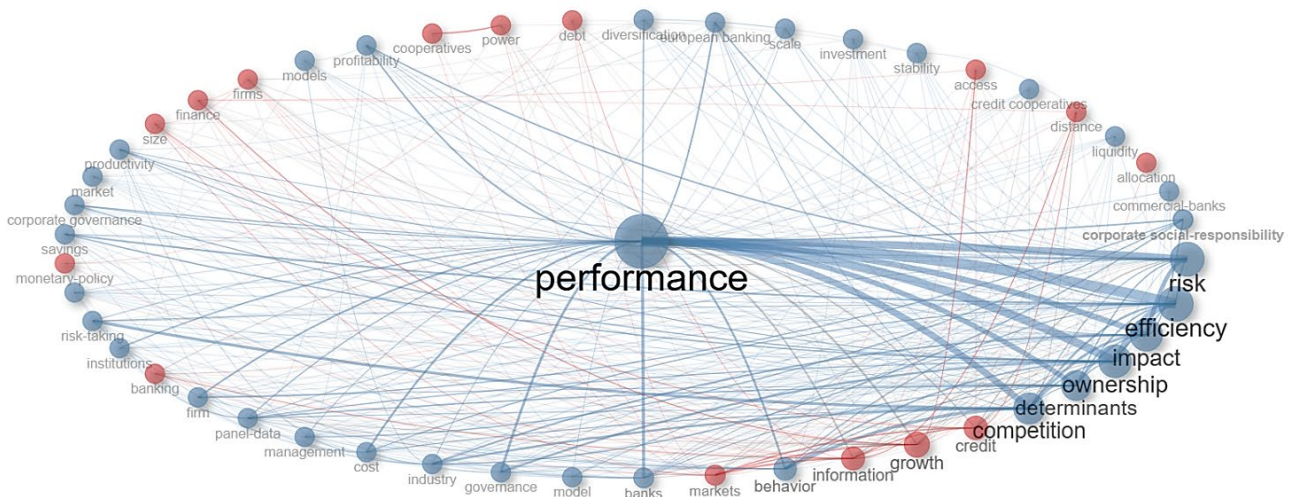
Ogólnie w analizowanym okresie można zauważyć rosnące zainteresowanie tematyką bankowości spółdzielczej, co może być efektem dynamicznych zmian w sektorze finansowym oraz potrzeb związanych z rozwojem społecznym i gospodarczym.

Rysunek 4 przedstawia sieć współwystępowania (*betwensness*) terminów związanych z badaniami w dziedzinie finansów, ekonomii i zarządzania. Każdy węzeł (*node*) w tej sieci reprezentuje kluczowy termin lub pojęcie, a jego rozmiar i położenie wskazują na znaczenie i powiązania z innymi terminami.

W pierwszym klastrze, oznaczonym kolorem niebieskim, znajdują się terminy, takie jak „credit”, „growth”, „information” oraz „markets”, które mają wysokie wartości współwystępowania (25,440 dla „credit” i 38,478 dla „growth”). To sugeruje, że te pojęcia pełnią istotną funkcję w łączności między innymi węzłami w sieci.

Drugi klaster, oznaczony kolorem czerwonym, zawiera bardziej złożone terminy, takie jak „performance”, „risk”, „efficiency”, „impact” i „ownership”. Te terminy również odgrywają kluczową rolę, zwłaszcza „performance”, który ma najwyższą wartość *betwensness* (232,939).

Terminy, takie jak „banking”, „debt”, czy „cooperatives”, mają znacznie niższe wartości współwystępowania, co sugeruje, że ich znaczenie jest ograniczone w porównaniu do głównych węzłów w sieci. Mogą one odgrywać bardziej specyficzne lub pomocnicze role w analizowanych badaniach.

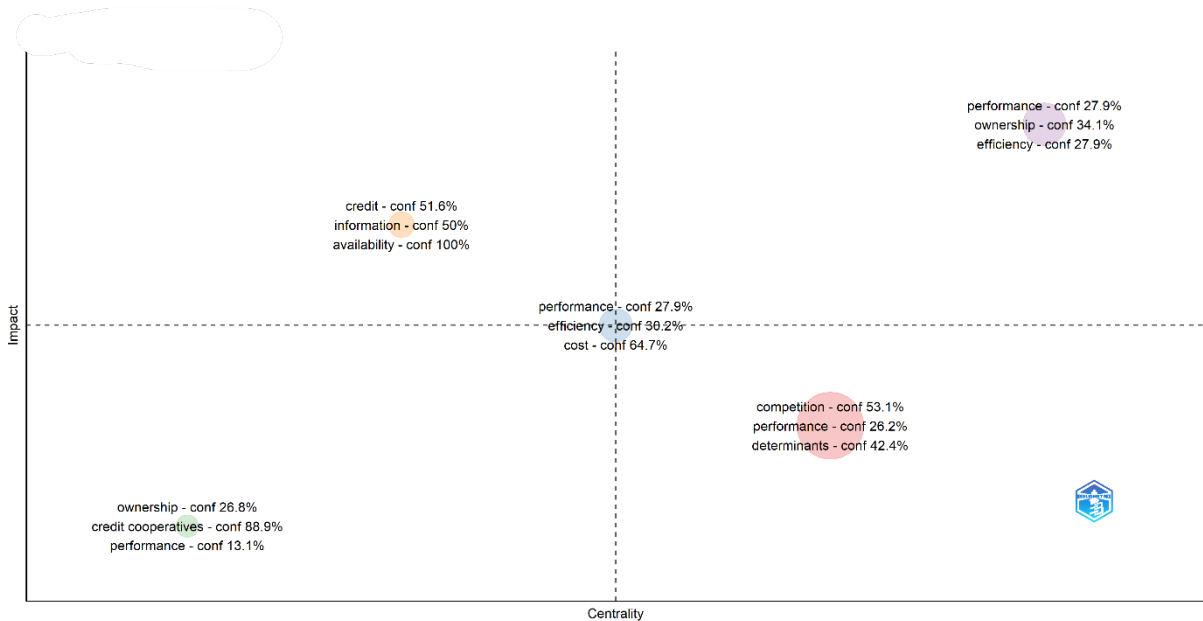

Rys. 4. Sieć współwystępowania słów kluczowych w publikacjach WoS

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z bazy WoS, sporządzone z użyciem bazy bibliometrix.

„Monetary-policy”, „size”, „finance” oraz inne pojęcia związane z organizacją i zarządzaniem również znajdują się w pierwszym klastrze, ale mają niższe wartości w porównaniu do czołowych terminów, co wskazuje na ich mniejsze znaczenie w badaniach.

Rysunek 4 ukazuje, że sieć terminów jest złożona, z wyraźnymi powiązaniem między pojęciami kluczowymi dla badań w obszarze finansów i ekonomii. Najważniejsze terminy, takie jak „performance” i „growth”, są centralne w sieci, co sugeruje, że badania koncentrują się na efektywności, wzroście i powiązaniach rynkowych. W przeciwieństwie do tego terminy o niższym współwystępowaniu mogą wskazywać na bardziej niszowe lub specyficzne aspekty analizowanych tematów.

Rys. 5. Klastry tematyczne badań z zakresu bankowości spółdzielczej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z bazy WoS, sporządzone z użyciem bazy bibliometrix.

Analiza klastrow w kontekście bankowości spółdzielczej ukazana na rys. 5 pozwala na wyodrębnienie różnych grup tematycznych w literaturze naukowej z wykorzystaniem współzależności kluczowych pojęć. Klasteryzacja została przeprowadzona na podstawie danych bibliometrycznych, a uzyskane wyniki przedstawiono w układzie współrzędnych, gdzie oś X mierzy centralność klastra według indeksu

Callona, natomiast oś Y odzwierciedla wpływ klastra, określony na podstawie średniego znormalizowanego lokalnego wskaźnika cytowań (MNLCS). Wskaźnik MNLCS dla danego dokumentu jest obliczany poprzez podzielenie rzeczywistej liczby cytowań lokalnych przez oczekiwany wskaźnik cytowań dla publikacji z tego samego roku wydania.

Pierwszy klaster obejmuje pojęcia związane z „konkurencją”, „wynikami” oraz „determinantami”. Wyniki analizy wskazują, że konkurencja odgrywa kluczową rolę w kształtowaniu wydajności banków spółdzielczych. Wartość centralności tego klastra wynosi 0,422, co sugeruje jego istotne znaczenie w badaniach nad bankowością spółdzielczą. Do tego klastra należą m.in. artykuły (Barra i Zotti, 2019; Barra i in., 2016; Bernini i Brighi, 2018; Jovanović i in., 2017; Liu i Wilson, 2013).

Drugi klaster koncentruje się na „efektywności”, „kosztach” oraz „produktywności”. Analiza wskazuje, że zarządzanie kosztami i optymalizacja procesów operacyjnych są kluczowe dla funkcjonowania banków spółdzielczych. Klaster ten charakteryzuje się wysoką centralnością na poziomie 0,392, co podkreśla jego wagę w analizowanej literaturze. W ramach tego klastra znajdują się m.in. publikacje (Aiello i Bonanno, 2016; Barra i Ruggiero, 2022; Bos i Kool, 2006; Coccorese i Ferri, 2020; Manetti i Bagnoli, 2013).

Trzeci klaster łączy pojęcia związane z „własnością”, „wydajnością” oraz „spółdzielniami kredytowymi”. Wyniki analizy pokazują, że współpraca ze spółdzielniami kredytowymi stanowi istotny element oceny wydajności banków. Wskaźnik MNLCS dla tego klastra wynosi 88,9%, natomiast centralność 0,324, co wskazuje na umiarkowane, ale znaczące powiązanie tych tematów. Do tej grupy należą m.in. artykuły (Barry i Tacneng, 2014; Bossler i Schild, 2016; Colvin i McLaughlin, 2014; Guinnane, 2001; Mersland, 2009).

Czwarty klaster obejmuje pojęcia związane z „produktywnością”, „własnością” oraz „efektywnością”. Analiza tych terminów wskazuje, że aspekty własności są kluczowe dla oceny wydajności banków spółdzielczych. Klaster ten charakteryzuje się najwyższą centralnością (0,446), co podkreśla jego znaczenie w kontekście badanej literatury. W ramach tej grupy mieszczą się publikacje (Chiaramonte i in., 2015; Giagnocavo i in., 2012; Kontolaimou i Tsekouras, 2010; McKillop i in., 2020; Ory i Lemzeri, 2012).

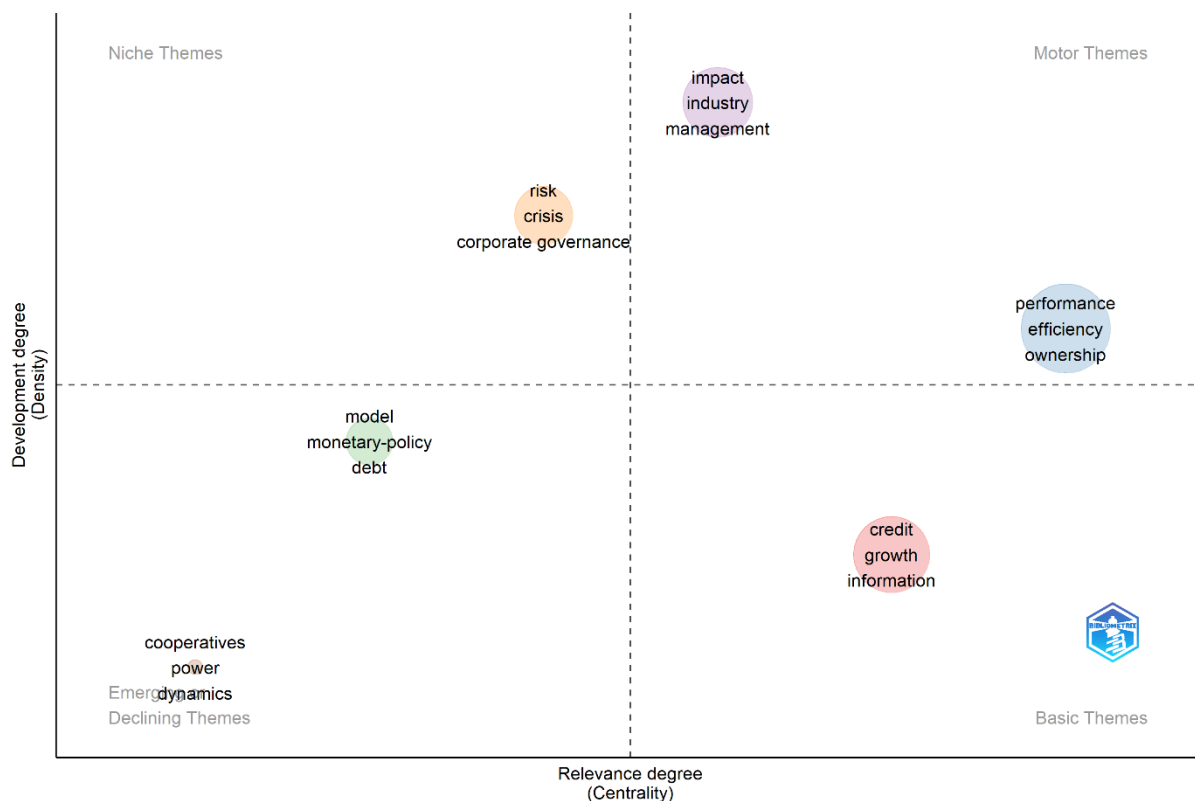
Piąty klaster łączy zagadnienia dotyczące „kredytów”, „informacji” oraz „dostępności”. Wysoka wartość MNLCS wskazuje na rosnące zainteresowanie badaniami nad wpływem dostępności usług bankowych na funkcjonowanie kredytowych spółdzielni. Wartość centralności klastra wynosząca 0,381 pokazuje jego umiarkowane znaczenie w analizach. Do tej grupy można zaliczyć artykuły (Angelini i in., 1998; Coccorese i Shaffer, 2021; Ferri i in., 2014; Hasan i in., 2017; Minetti i in., 2021).

Podsumowując, należy stwierdzić, że wyniki klasteryzacji ukazują złożoną sieć powiązań między różnymi zagadnieniami związanymi z bankowością spółdzielczą. Szczególnie istotne są klastry obejmujące tematykę *performance-ownership-efficiency*, które mogą służyć jako baza do przyszłych badań. Wskazują one na obszary wymagające dalszego zgłębiania i mogą mieć znaczący wpływ na praktyki zarządzania w sektorze banków spółdzielczych.

Rysunek 6 przedstawia mapę tematyczną artykułów z bazy Web of Science (WoS) dotyczących bankowości spółdzielczej. Tematy zostały sklasyfikowane na podstawie ich rozwinięcia (*density*) oraz znaczenia w literaturze (*centrality*). „Centrality” określa, jak bardzo dane słowo kluczowe jest powiązane z innymi terminami w sieci. Wysoka centralność wskazuje na istotną rolę w łączeniu różnych tematów, wskazuje na współwystępowanie kluczowych terminów. „Density” wskazuje natomiast stopień rozwinięcia danego klastra tematycznego, mierząc wewnętrzną spójność grupy powiązanych głów kluczowych. Oś pionowa odzwierciedla intensywność badań nad danym zagadnieniem, natomiast oś pozioma – jego znaczenie i powiązania z innymi tematami.

W lewym górnym rogu znajdują się tematy niszowe, takie jak „ryzyko” i „kryzys” oraz „corporate governance” (ład korporacyjny), które są dobrze zbadane, lecz mają mniejsze znaczenie w ogólnym kontekście. Prawy górny róg zajmują tematy główne, do których należą „zarządzanie”, „wpływ”

i „branża” – są one kluczowe i dobrze rozwinięte, co wskazuje, że stanowią istotne obszary badawcze w bankowości spółdzielczej. W prawym dolnym rogu z kolei widać podstawowe hasła, takie jak „kredyt”, „wzrost” i „informacja”. Choć są one centralne, to jednak mniej rozwinięte, co sugeruje, że mogą wymagać dalszych badań. W lewym dolnym rogu umieszczono tematy o niskiej istotności i stopniu rozwinięcia, takie jak „spółdzielnie”, „władza” i „dynamika”. Te zagadnienia to nowe, dopiero wyłaniające się lub tracące znaczenie obszary badawcze.

Rys. 6. Mapa tematów

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z bazy WoS, sporządzone z użyciem bazy bibliometrix

Wynika z tego, że kluczowe obszary w bankowości spółdzielczej to „zarządzanie” i „przemysł”, co podkreśla rolę efektywnego zarządzania oraz znaczenie sektora spółdzielczego w kontekście branżowym. Tematy związane z ryzykiem i kryzysem są najbardziej rozwinięte, lecz mniej istotne, co może sugerować, że dotyczą specyficznych, ale nie kluczowych problemów. Natomiast tematy, takie jak „kredyt” i „wzrost”, są mniej rozwinięte, co wskazuje na potencjał dla przyszłych badań.

4. Dyskusja i wnioski

Artykuł przedstawia kompleksową analizę bibliometryczną badań nad bankowością spółdzielczą, przeprowadzoną na podstawie zasobów z bazy Web of Science.

Przeanalizowano zmianę liczby publikacji, wskazując na intensyfikację badań od lat 90. XX wieku, z wyraźnym wzrostem zainteresowania po 2010 roku. Zidentyfikowano najważniejsze czasopisma, takie jak *Annals of Public and Cooperative Economics* oraz *Journal of Banking & Finance*, a także instytucje akademickie, m.in. Uniwersytet w Salerno i Uniwersytet w Walencji.

Analiza klastrowa tematycznych pozwoliła na wyodrębnienie głównych obszarów badawczych, takich jak „efektywność” i „ryzyko” banków spółdzielczych w literaturze. Wyniki przeprowadzonych badań

wskazują na potrzebę dalszego zgłębiania tematów związanych z dostępnością usług finansowych oraz zarządzaniem ryzykiem.

Jako najważniejsze publikacje w zakresie bankowości spółdzielczej można wskazać m.in. pracę pt. „Estimating Bilateral Exposures in the German Interbank Market: Is There a Danger of Contagion?” autorstwa Uppera i Wormsa (2004) z Deutsche Bundesbank, którzy zauważają, iż ryzyko kredytowe w pożyczkach międzybankowych może prowadzić do efektu domina w systemie bankowym. Analiza niemieckiego systemu wykazała, że bez sieci bezpieczeństwa istnieje duże ryzyko zarażenia finansowego. Nawet z gwarancjami dla banków spółdzielczych i oszczędnościowych upadek jednej instytucji mógłby zagrozić aż 15% aktywów całego systemu. Praca ta ma 358 cytowań WoS i 1008 cytowań według Google Scholar. Kolejna z najwyższej cytowanych prac (340 WoS, 888 Google Scholar), autorstwa Chiha, Chih i Chen (2010), dotyczy korporacyjnej odpowiedzialności społecznej (CSR) w sektorze finansowym, w tym w bankach spółdzielczych. Badanie to analizuje czynniki wpływające na zaangażowanie firm finansowych w działania CSR, takie jak: wielkość firmy, konkurencja na rynku, regulacje prawne, relacje między pracodawcami a pracownikami oraz jakość szkół zarządzania. W kontekście bankowości spółdzielczej wyniki wskazują, że instytucje o większej skali działalności oraz te funkcjonujące w krajach o silniejszych systemach prawnych i bardziej rozwiniętej kulturze współpracy są bardziej skłonne do realizacji działań CSR. Co ciekawe, silniejsze prawa akcjonariuszy mogą zmniejszać zaangażowanie w CSR, co sugeruje konieczność znalezienia równowagi między interesami udziałowców a odpowiedzialnością społeczną. Badanie to podkreśla również znaczenie samoregulacji w sektorze finansowym, np. poprzez przyjmowanie zasad równikowych lub Wolfsberga, co może być szczególnie istotne dla banków spółdzielczych, które często opierają się na wartościach społecznych i lokalnym zaangażowaniu.

Z kolei w nowszych opracowaniach (wydanych od 2020 roku), w szczególności w artykule McKillopa i in. (2020) opublikowanym w *International Review of Financial Analysis*, podkreśla się kluczową rolę instytucji finansowych spółdzielczych (w tym banków spółdzielczych) w stabilności systemu finansowego, zwłaszcza w okresach kryzysów. Badania wskazują, że banki spółdzielcze dzięki swojej lokalnej orientacji i modelowi biznesowemu opartemu na relacjach, są bardziej odporne na wstrząsy makroekonomiczne i lepiej wspierają gospodarkę realną niż banki komercyjne. Z kolei Danisman, Ersan i Demir (2020) odnotowali, iż wpływ wzrostu niepewności polityki gospodarczej (EPU) na wzrost akcji kredytowej ma szczególne znaczenie dla banków spółdzielczych. W swojej analizie przeprowadzonej na próbie 2977 prywatnych i notowanych na giełdzie banków (komercyjnych, oszczędnościowych i spółdzielczych) w krajach UE-5 (Wielka Brytania, Niemcy, Hiszpania, Włochy, Francja) w latach 2009-2018 wykazali oni, że wzrost EPU negatywnie wpływa na wzrost kredytów. Autorzy nie stwierdzili istotnego wpływu EPU na wzrost akcji kredytowej banków komercyjnych i oszczędnościowych. Natomiast w przypadku banków spółdzielczych efekt ten był znaczący pod względem zarówno statystycznym, jak i ekonomicznym – wzrost EPU o 10% powodował spadek wzrostu kredytów w bankach spółdzielczych w krajach UE-5 o około 0,68%.

Podziękowania

Pragnę wyrazić serdeczne podziękowania Panu dr. hab. Grzegorzowi Kotlińskiemu, prof. UEP, za nieocenione wsparcie merytoryczne oraz życzliwość okazaną podczas pracy nad artykułem. Jego cenne uwagi i sugestie przyczyniły się do podniesienia jakości niniejszej publikacji. Dziękuję za poświęcony czas i zaangażowanie w recenzję tekstu przed jego złożeniem do czasopisma.

Bibliografia

- Academic Journal Guide 2024*. (2024). Chartered Association of Business Schools. Pobrano 11 lutego 2025 z <https://charteredabs.org/academic-journal-guide/academic-journal-guide-2024>
- Aiello, F. i Bonanno, G. (2016). Bank Efficiency and Local Market Conditions. Evidence from Italy. *Journal of Economics and Business*, 83, 70-90.
- Angelini, P., Di Salvo, R. i Ferri, G. (1998). Availability and Cost of Credit for Small Businesses: Customer Relationships and Credit Cooperatives. *Journal of Banking & Finance*, 22(6-8), 925-954.

- Aria, M. i Cuccurullo, C. (2017). Bibliometrix: An R-tool for Comprehensive Science Mapping Analysis. *Journal of Informetrics*, 11(4), 959-975.
- Barra, C., Bimonte, G. i Zotti, R. (2016). On the Relationship Among Efficiency, Capitalization and Risk: Does Management Matter in Local Banking Market? *Applied Economics*, 48(41), 3912-3934.
- Barra, C. i Ruggiero, N. (2022). Firm Innovation and Local Bank Efficiency in Italy: Does the Type of Bank Matter?. *Annals of Public and Cooperative Economics*, 93(4), 1083-1128.
- Barra, C. i Zotti, R. (2019). Bank Performance, Financial Stability and Market Concentration: Evidence from Cooperative and Non-Cooperative Banks. *Annals of Public and Cooperative Economics*, 90(1), 103-139.
- Barry, T. A. i Tacneng, R. (2014). The Impact of Governance and Institutional Quality on MFI Outreach and Financial Performance in Sub-Saharan Africa. *World Development*, 58, 1-20.
- Bernini, C. i Brighi, P. (2018). Bank Branches Expansion, Efficiency and Local Economic Growth. *Regional Studies*, 52(10), 1332-1345.
- Bos, J. W. i Kool, C. J. (2006). Bank Efficiency: The Role of Bank Strategy and Local Market Conditions. *Journal of Banking & Finance*, 30(7), 1953-1974.
- Bossler, M. i Schild, C. J. (2016). The Employment Structure of Cooperative Banks – A test of Institutional Hypotheses. *Annals of Public and Cooperative Economics*, 87(1), 79-92.
- Chiaromonte, L., Poli, F. i Oriani, M. E. (2015). Are Cooperative Banks a Lever for Promoting Bank Stability? Evidence from the Recent Financial Crisis in OECD Countries. *European Financial Management*, 21(3), 491-523.
- Chih, H. L., Chih, H. H. i Chen, T. Y. (2010). On the Determinants of Corporate Social Responsibility: International Evidence on the Financial Industry. *Journal of Business Ethics*, 93, 115-135.
- Coccorese, P. i Ferri, G. (2020). Are Mergers among Cooperative Banks Worth a Dime? Evidence on Efficiency Effects of M&As in Italy. *Economic Modelling*, 84, 147-164.
- Coccorese, P. i Shaffer, S. (2021). Cooperative Banks and Local Economic Growth. *Regional Studies*, 55(2), 307-321.
- Colvin, C. L. i McLaughlin, E. (2014). Raiffeisenism Abroad: Why Did German Cooperative Banking Fail in Ireland but Prosper in the Netherlands? *The Economic History Review*, 67(2), 492-516.
- Ferri, G., Kalmi, P. i Kerola, E. (2014). Does Bank Ownership Affect Lending Behavior? Evidence from the Euro Area. *Journal of Banking & Finance*, 48, 194-209.
- Giagnocavo, C., Gerez, S. i Sforzi, J. (2012). Cooperative Bank Strategies for Social-economic Problem Solving: Supporting Social Enterprise and Local Development. *Annals of Public and Cooperative Economics*, 83(3), 281-315.
- Golec, M. M. (2014). Systemowe obciążenia finansowe spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych. *Bezpieczny Bank*, 56(3), 112-136.
- Guinnane, T. W. (2001). Cooperatives as Information Machines: German Rural Credit Cooperatives, 1883-1914. *The Journal of Economic History*, 61(2), 366-389.
- Hasan, I., Jackowicz, K., Kowalewski, O. i Kozłowski, Ł. (2017). Do Local Banking Market Structures Matter for SME Financing and Performance? New Evidence from an Emerging Economy. *Journal of Banking & Finance*, 79, 142-158.
- Jaeger, M., Ory, J. N. i Gurtner, E. (2004). *Cooperative Status in the Banking Sector, Efficiency and Growth Strategy: the French Situation* (No. hal-03371283).
- Jovanović, T., Arnold, C. i Voigt, K. I. (2017). Cooperative Banks in Need of Transition: The Influence of Basel III on the Business Model of German Cooperative Credit Institutions. *Journal of Co-operative Organization and Management*, 5(1), 39-47.
- Kata, R. (2008). Koncepcja relationship banking w działaniu banków spółdzielczych na rynku finansowym. *Optimum-Studia Ekonomiczne*, 2(38), 113-124.
- Kontolaimou, A. i Tsekouras, K. (2010). Are Cooperatives the Weakest Link in European Banking? A Non-Parametric Metafrontier Approach. *Journal of Banking & Finance*, 34(8), 1946-1957.
- Korenik, D. i Ignor, M. (2024). *Regionalne systemy finansowe gospodarki – podejście instytucjonalne: wyzwania dla rozwoju systemu pośrednictwa finansowego w Polsce*. Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu.
- Korzeb, Z., Niedziółka, P., Szpilko, D. i de la Torre Gallegos, A. (2024). A Bibliometric Analysis of ESG Performance in the Cooperative Banks: from the Current Status to Future Directions. *Economics and Environment*, 89(2), 809. <https://doi.org/10.34659/eis.2024.89.2.809>
- Kotliński, G. (2010). Wybrane organizacyjne i rozwojowe wyzwania bankowości detalicznej w Polsce. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, 124, 67-80.
- Liu, H. i Wilson, J. O. (2013). Competition and Risk in Japanese Banking. *The European Journal of Finance*, 19(1), 1-18.
- Manetti, G. i Bagnoli, L. (2013). Mutual and Social Efficiency of Italian Co-operative Banks: An Empirical Analysis. *Annals of Public and Cooperative Economics*, 84(3), 289-308.
- McKillop, D., French, D., Quinn, B., Sobiech, A. L. i Wilson, J. O. (2020). Cooperative Financial Institutions: A Review of the Literature. *International Review of Financial Analysis*, 71, 101520.
- Mersland, R. (2009). The Cost of Ownership in Microfinance Organizations. *World Development*, 37(2), 469-478.
- Mikołajczak, R. (2009). Stabiłość spółdzielczego sektora bankowego na tle systemu bankowego. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Ekonomiczne Problemy Usług*, 38, 192-200.

- Minetti, R., Murro, P. i Peruzzi, V. (2021). Not All Banks Are Equal: Cooperative Banking and Income Inequality. *Economic Inquiry*, 59(1), 420-440.
- Mintah, R., Owusu, G. M. Y., Amoah-Bekoe, R. i Obro-Adibo, G. (2024). Banking without Limits: A Bibliometric Analysis of Scholarly Works on Electronic Banking. *International Journal of Bank Marketing*, 42(7), 1559-1586. <https://doi.org/10.1108/IJBM-02-2023-0086>
- Nowacka, A. i Szewczyk-Jarocka, M. (2015). Lokalny charakter działalności banków spółdzielczych. *Studia Ekonomiczne*, 250, 182-195.
- Ory, J. N. i Lemzeri, Y. (2012). Efficiency and Hybridization in Cooperative Banking: The French Case. *Annals of Public and Cooperative Economics*, 83(2), 215-250.
- Siudek, T. (2010a). Polish Cooperative Banking Sector in the Face of Systemic Transformation and European Integration in Agriculture. *Agricultural Economics*, 56(3), 116.
- Siudek, T. (2010b). Działalność kredytowa banków spółdzielczych a lokalny rozwój społeczno-gospodarczy w Polsce. *Roczniki Naukowe Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu*, 12(2).
- Tuteja, T. (2017). Rozwój i działanie banków spółdzielczych po wejściu w życie pakietu CRD IV/CRR. Szanse czy zagrożenia dla spółdzielczości bankowej? W: S. Wieteska, D. Czechowska (red.), *Granice finansów XXI wieku. Bankowość i ubezpieczenia*. Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Upper, C. i Worms, A. (2004). Estimating Bilateral Exposures in the German Interbank Market: Is There a Danger of Contagion? *European Economic Review*, 48(4), 827-849.
- Węclawski, J. (2010). Banki spółdzielcze w konkurencyjnym otoczeniu. *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio H. Oeconomia*, 44(1), 231-248.
- Zabawa, J. i Łosiewicz-Dniestrzańska, E. (2023). ESG (Environmental, Social, Governance) w sektorze bankowym. Aspekty regulacyjne i raportowania. *Finanse i Prawo Finansowe*, 2, 7-25.

Bibliometric Analysis of Research on Cooperative Banking

Abstract

Aim: The aim of this article was to conduct a bibliometric analysis of publications on cooperative banking research, with the aim of identifying the main subject areas, key authors, leading academic institutions and developments in the field. The paper analyses the development of research on cooperative banking.

Methodology: The study is based on data from the Web of Science (WoS) database for subsequent analysis using the bibliometrix tool, which enables a systematic analysis of the structure and dynamics of cooperative banking research. Publications in economics, management and finance were included in the analysis, which allowed the identification of the most relevant publications and authors.

Results: The analysis showed that research interest in cooperative banking has been growing since the 1990s. Key research themes are efficiency, risk, sustainability and the accessibility of financial services to excluded groups. Leading research institutions in this field include the University of Salerno and the University of Valencia.

Implications and recommendations: The results of the analysis point to the need for further research on cooperative banking publications, particularly in terms of their support for sustainability and in the context of financial inclusion. The findings can facilitate the formulation of strategies for both researchers and practitioners seeking to empower cooperative banks in a changing financial environment.

Originality/value: The article shows the results of a bibliometric analysis of cooperative banking publications, identifying key trends and leading research institutions.

Keywords: cooperative banking, bibliometrics, publication analysis, research development, financial inclusion
